ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

Факультет	АВМ та МТ, аспірантура	Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Кафедра	МККП	Рік навчання	1
Галузь знань	В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Вид дисципліни	обов'язкова
Спеціальності	В1 Аудіовізуальне мистецтво та медіавиробництво В 2 Дизайн В4 Образотворче мистецтво, реставрація	Семестри	1
ОНП	Аудіовізуальне мистецтво та виробництво Дизайн Образотворче мистецтво та реставрація		
ОТП	Візуальні практики		

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОЛІДЖЕНЬ В СФЕРІ МИСТЕЦТВОЗНАВСТВА

Семестр 1 (осінь 2026)

Викладач Алфьорова Зоя Іванівна
E-mail alforova.zoya@ksada.org

Заняття На платформі Classroom згідно розкладу
Консультації за розкладом
Адреса к. 202, поверх 2, корпус 3, вул. Мистецтв 11
Телефон 057 706-28-11 (кафедра)

КОМУНІКАЦІЯ З ВИКЛАДАЧЕМ

Поза заняттями офіційним каналом комунікації з викладачем є електронні листи і тільки у робочі дні. Умови листування: 1) в *темі* листа обов'язково має бути зазначена назва дисципліни (скорочено — ФМ); 2) в полі тексту листа позначити, хто звертається — анонімні листи розглядатися не будуть;3) файли підписувати таким чином: *прізвище_ завдання. Розширення: текст — doc, docx, ілюстрації — jpeg, pdf.* Консультування з викладачем в стінах академії відбуваються у визначені дні та години.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумови вивчення дисципліни «Методологія наукових досліджень у сфері мистецтвознавства» становлять базові знання з філософії, історії та теорії мистецтва, основ наукових досліджень, набуті під час попереднього навчання на першому (бакалаврському) та другому (магістерському) рівні вищої освіти. Аспіранти галузі знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» мають

володіти навичками критичного аналізу наукових джерел, опрацювання фахової літератури, систематизації інформації, аргументованого формулювання власних суджень і представлення результатів дослідницької діяльності. Важливою передумовою є також обізнаність із сучасними тенденціями розвитку відповідної мистецької сфери, а також готовність до міждисциплінарного осмислення мистецьких явищ, визначення актуальних наукових проблем і самостійного обґрунтування методологічних підходів до дисертаційного дослідження.

ІНТЕРНЕТ РЕСУРСИ

1. Google Академія (Google Scholar). Пошук наукових статей, монографій, дисертацій і відстеження цитувань. https://scholar.google.com/
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. Електронні каталоги, наукові видання, дисертації та інші джерела для досліджень із мистецтвознавства, культурології й гуманітаристики. https://www.nbuv.gov.ua/
3. Національний репозитарій академічних текстів. Пошук академічних праць, навчальних видань та інших матеріалів, розміщених у науково-освітніх установах України. https://nrat.ukrintei.ua/
4. CORE. Міжнародний пошуковий ресурс відкритих наукових публікацій, зокрема з мистецтвознавства, візуальних досліджень і медіастудій. https://core.ac.uk/
5. DOAJ — Directory of Open Access Journals. Каталог наукових журналів відкритого доступу для пошуку актуальних досліджень і фахових публікацій. https://doaj.org/

НЕОБХІДНЕОБЛАДНАННЯ

Блокнот для конспекту, ручка. Комп’ютерна техніка (ноутбук, планшет тощо) з можливістю виходу до мережі Інтернет. Програми, необхідні для виконання завдань: MicrosoftWord, PowerPoint.

МЕТА Й ЗАВДАННЯ КУРСУ

Мета – сформувати знання та практичні навички проводити повноцінне наукове дослідження, спираючись на обґрунтовану методологію.

Завдання – сформувати у дослідника методологічну культуру, тобто можливості усвідомлено вибирати наукові підходи та методи аналізу творів мистецтва, формулювати дослідницькі завдання, гіпотези та концепції пов'язувати мистецтвознавчий аналіз із філософськими, історичними та культурологічними засадами. Методологія наукових досліджень у сфері мистецтвознавства постає як система принципів, підходів і методів, спрямованих на аналіз, інтерпретацію та теоретичне осмислення художніх явищ.

У результаті отриманих знань та вмінь дисципліни «Методологія наукових досліджень у сфері мистецтвознавства» здобувачі повинні вміти:

1. Формулювати та обґрунтовувати наукову проблему, мету, завдання, об'єкт, предмет і дослідницькі питання мистецтвознавчого дослідження відповідно до сучасних наукових підходів та логіки дисертаційного дослідження.
2. Обирати, систематизувати та методологічно обґрунтовувати комплекс методів наукового дослідження відповідно до специфіки мистецького явища, зокрема застосовувати історико-мистецтвознавчий, порівняльний, формально-стилістичний, семіотичний, герменевтичний, феноменологічний та міждисциплінарний підходи.
3. Критично аналізувати, систематизувати та інтерпретувати наукові джерела і мистецький матеріал, визначати стан наукової розробленості проблеми, виявляти дискусійні питання, дослідницькі прогалини та перспективні напрями подальших досліджень.
4. Здійснювати аргументований мистецтвознавчий аналіз та інтерпретацію мистецьки творів із урахуванням їхніх художньо-формальних, семантичних, історичних, соціокультурних, технологічних та контекстуальних характеристик.
5. **Розробляти** методологічну стратегію власного наукового дослідження**,** обґрунтовувати наукову новизну, достовірність і практичну значущість отриманих результатів, формулювати висновки та презентувати результати дослідження відповідно до вимог академічної доброчесності.

Дисципліна забезпечує загальні та спеціалізовані (фахові) компетентності:
ЗК1. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК3. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК4 Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

ЗК 5 Здатність використовувати обґрунтовану методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та у викладацькій практиці.

ЗК 6 Здатність використовувати комп'ютерні системи та штучний інтелект для наукової, творчої діяльності з дотриманням норм та принципів академічної доброчесності

ЗК 7 Здатність вільно державною та основами іноземних мов для дослідження наукових проблем та оприлюднення результатів досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

ЗК8 Здатність розробляти та реалізовувати наукові та інноваційні проєкти, які дають можливість створити нове цілісне знання та професійну практику

СК1. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та дотичних до неї міждисциплінарних напрямах і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з аудіовізуального мистецтва та виробництв та суміжних галузей

СК2. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК3. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва українською та іноземною мовами, розуміння іншомовних наукових текстів.

СК4. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти, лідерство під час їх реалізації.

СК5. Здатність аналізувати, систематизувати та узагальнювати результати міждисциплінарних наукових досліджень у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва, оцінювати сучасний стан і тенденції розвитку аудіовізуальної сфери.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

ПРН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з аудіовізуального мистецтва та виробництва, отримання нових знань та здійснення інновацій.

ПРН2. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу та прикладних досліджень проблем аудіовізуального мистецтва та виробництва, наявні літературні дані; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого інтелектуального та соціокультурного контекстів.

ПРН3. Критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті всього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

ПРН4. Планувати і виконувати теоретичні дослідження у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та з дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасного інструментарію та дотриманням норм професійної та академічної етики.

ПРН5. Розуміти загальні принципи та методи дослідження аудіовізуального мистецтва та виробництва, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері аудіовізуального мистецтва та виробництва та у викладацькій практиці.

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна спрямована на формування в здобувачів вищої освіти 1 курсу третього (освітньо-наукового) рівня системного розуміння методологічних засад сучасного мистецтвознавства, принципів організації наукового дослідження та методів наукового пізнання мистецьких явищ. Дисципліна забезпечує розвиток дослідницьких компетентностей, необхідних для самостійного проведення оригінального наукового дослідження, підготовки дисертаційної роботи та апробації її результатів відповідно до специфіки освітньо-наукових програм «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво», «Дизайн», «Образотворче мистецтво та реставрація». Дисципліна вивчається протягом першого семестру 1-го курсу (3 кредити ECTS, 90 навчальних години, в тому числі 30 годин — аудиторні лекційні та семінарські заняття та 60 години — самостійні). Всього курс має 1 модуль та 5 тем.

Осінній семестр: 90 годин: 10 — лекції, 20 — практичні заняття, 60 — самостійні.

Модуль 1.

Змістовний модуль 1. Формування методологічної стратегії дослідження

- *Тема 1.* Вступ.
- *Тема2.* Філософські парадигми наукових досліджень в сфері мистецтвознавства.

Змістовний модуль 2. Методологічні засади мистецтвознавчого рівня та методики дослідження

- *Тема3.* Загальнонаукові методи досліджень, адаптовані до мистецтвознавства.
- *Тема 4.* Методологічні засади мистецтвознавчого рівня.
- *Тема 5.* Методологічні завдання науковця.

ФОРМАТ ДИСЦИПЛІНИ

Теми розкриваються шляхом лекційних та практичних занять. Лабораторні заняття не передбачені. Самостійна робота здобувача спрямована на завершення практичних завдань та закріплення лекційних тем. Зміст самостійної роботи складає пошук додаткової інформації та її аналіз, підготовка усних доповідей за лекційними темами дисципліни в контексті власного наукового дослідження (теми дисертації).

ФОРМАТ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

Формою контролю є залік. Для отримання заліку достатньо пройти рубіжні етапи контролю у формі поточних перевірок процесу самостійної роботи. Для тих аспірантів, які бажають покращити результат, передбачені письмові контрольні питання за темами дисципліни (10 балів).

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Національна	Бали	ECTS	Диференціація А (внутрішня)	Національна	Бали	ECTS
відмінно	90–100	A	A+ 98–100	задовільно	64–74	D
			A 95–97		60–63	E
			A- 90–94	незадовільно	35–59	FX
добре	82–89	B		незадовільно (повторне проходження)	0–34	F
	75–81	C				

ПРАВИЛА ВИКЛАДАЧА

Під час занять необхідно вимкнути звук мобільних телефонів як аспірантам, так і викладачу. За необхідності аспірант має спитати дозволу вийти з аудиторії (окрім заліку). Вітається власна думка з теми заняття, аргументоване відстоювання позиції.
У разі відрядження, хвороби тощо викладач має перенести заняття на вільний день за попередньою узгодженістю з аспірантами.

ПОЛІТИКА ВІДВІДУВАНОСТІ

Пропускати заняття без поважних причин недопустимо (причини пропуску мають бути підтверджені). Запізнення на заняття не вітаються. Якщо аспірант пропустив певну тему, він повинен самостійно відпрацювати її та на наступному занятті відповісти на ключові питання.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Аспіранти зобов'язані дотримуватися правил академічної доброчесності (у своїх доповідях, статтях, при складанні екзаменів тощо). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Якщо під час рубіжного контролю помічено списування, аспірант втрачає право отримати бали за тему. Якщо це відбулось в процесі заліку — аспірант отримує тільки ті бали, що були зараховані за попередні етапи контролю.
Корисні посилання: https://законодавство.com/zakon-ukrajiny/stattya-akademichna-dobrochesnist-325783.html
https://saiup.org.ua/novyny/akademichna-dobrochesnist-shho-v-uchniv-ta-studentiv-na-dumtsi/

РОЗКЛАД КУРСУ

Осінній семестр

№	Дата	Теми	Тип заняття	Кількість годин
		Змістовний модуль 1. Формування методологічної стратегії дослідження		
1	Згідно розкладу	*Тема 1.* Вступ.	Лекція + практ.	2+2
2	Згідно розкладу	*Тема2.* Філософські парадигми наукових досліджень в сфері мистецтвознавства.	Лекція + практ.	2+4
		Змістовний модуль 2. Методологічні засади мистецтвознавчого рівня та методики дослідження		

3	Згідно розкладу	*Тема3.* Загальнонаукові методи досліджень, адаптовані до мистецтвознавства.	Лекція + практ.	2+4
4	Згідно розкладу	*Тема 4.* Методологічні засади мистецтвознавчого рівня.	Лекція + практ.	2+6
5	Згідно розкладу	*Тема 5.* Методологічні завдання науковця.	Лекція + практ.	2+4
6	Згідно розкладу	Модульна контрольна робота		3
			Усього	10+20+3

РОЗПОДІЛ БАЛІВ

Тема	Форма звітності	Бали
1	Поточний контроль	0-12
2	Поточний контроль	0-12
3	Контроль самостійної роботи	0-10
4	Поточний контроль	0-12
5	Поточний контроль	0-12
6	Поточний контроль	0-12
	Контроль самостійної роботи	0-10
7	Модульний контроль	0-20
	Всього балів	0-100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Бали			Критерії оцінювання
	0–20	0–40	
A+	20	40	Аспірант в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали та приклади за темою. Відповів на додаткові питання. Розширив роботу до рівня тез до конференції. Подача акуратна, без помилок
A	17–19	37–39	Аспірант в повному обсязі опанував матеріал теми, надав додаткові матеріали за темою. Подача акуратна, без помилок
A-	16	36	Аспірант в повному обсязі опанував матеріал теми, подача акуратна, без помилок
B	12–15	32–35	Аспірант в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив

			декілька незначних помилок
C	8–11	22–31	Аспірант в повному обсязі опанував матеріал теми, але зробив значні помилки, є невеликі проблеми з форматуванням
D	4–7	10–21	Аспірант не в повному обсязі опанував матеріал теми, робота виконана на недостатньому рівні із значними недоліками (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, відсутність творчого підходу тощо), наявні проблеми з форматуванням
E	1–3	1–9	Аспірант в недостатньому обсязі опанував матеріал теми, виконана робота має багато значних недоліків (недостатньо розкрита тема, малий обсяг, невідповідність завданню, невчасна подача виконаної роботи, неохайність подання тощо).
	0	0	Пропуск рубіжного контролю

СИСТЕМА БОНУСІВ

Передбачено додаткові бали за активністьаспірантапід час семінарських занять (3), виступ на конференції або публікацію статті за темою дослідження, виконані в межах дисципліни (5–8), а також участь у житті групи (1–3). Максимальна кількість балів: 10.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Розширений список літератури наведено уметодичних матеріалах. Також на заняттях викладач може порекомендувати додаткові джерела інформації.

Основна

1. Медвідь, В. Ю., Галич, О. А., & Лесюк, В. С. (2026). *Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах та таблицях)*. ПП «Астрая».
1. Morejón Vallejo, J. R., & Pedrero Esteban, L. M. (2026). 20 years of transmedia research: Definitions, methodologies, and fields of study. *Revista General de Información y Documentación*. https://doi.org/10.5209/rgid.97518
2. Price, D., Hatt, M., & Klonk, C. (2025). Art history: A critical introduction to its methods (2nd ed.). Manchester University Press
3. Алфьорова, З. І. (2024). Морфологія як методологічний дискурс в мистецтвознавстві. У З. І. Алфьорова (Ред.), *Методологія крос-культурних досліджень аудіовізуальних та візуальних практик* (с. 9–28). Видавничий центр ХДАДМ. https://ksada.org/repozitarij/metod-miz-kylt-praktik/metod-miz-kylt-praktik-repozitarij-mono-1.pdf
4. Дяченко, А. (2024). Формування методології наукових досліджень на сучасному етапі. Актуальні питання гуманітарних наук, 81(1). https://doi.org/10.24919/2308-4863/81-1-15
2. Freedman, K., & Siegesmund, R. (2023). *Visual methods of inquiry: Images as research*. Routledge.
3. Rose, G. (2023). *Visual methodologies: An introduction to researching with visual materials* (5th ed.). SAGE Publications. https://doi.org/10.4135/9781036231576
5. Кришталь, А. О. (2022). *Академічна доброчесність: курс лекцій*. Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Інформаційні ресурси

1. Google Scholar — https://scholar.google.com/ Пошукова система для виявлення наукових статей, монографій, дисертацій і матеріалів конференцій. Рекомендована для пошуку праць із методології мистецтвознавства, теорії мистецтва, аудіовізуальних досліджень і дизайну.

2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського — https://www.nbuv.gov.ua/ Наукові електронні ресурси, каталоги, бібліографічні матеріали та українська наукова періодика. Корисна для формування джерельної бази дисертаційного дослідження.

3. Національний репозитарій академічних текстів України — https://nrat.ukrintei.ua/ Ресурс для пошуку академічних текстів, зокрема дисертаційних досліджень, необхідних для аналізу стану

наукової розробленості теми та виявлення дослідницьких прогалин.

4. OpenAlex — https://openalex.org/ Відкритий каталог наукових праць, авторів, установ і наукових видань. Дає змогу знаходити публікації, простежувати цитування та визначати актуальні напрями досліджень.

5. Directory of Open Access Journals (DOAJ) — https://doaj.org/ Міжнародний каталог наукових журналів відкритого доступу. Використовується для пошуку рецензованих публікацій із мистецтвознавства, культурології, дизайну та суміжних дисциплін.

6. CORE — https://core.ac.uk/ Пошуковий ресурс для виявлення наукових публікацій відкритого доступу, повнотекстових статей і матеріалів інституційних репозитаріїв.

7. SAGE Research Methods — https://methods.sagepub.com/ Ресурс із методології досліджень, що містить навчальні матеріали, посібники та пояснення дослідницьких підходів. Корисний для обґрунтування методології дисертаційної роботи.

8. Research Catalogue — Society for Artistic Research — https://www.researchcatalogue.net/ Міжнародна платформа для представлення та публікації результатів мистецьких досліджень, зокрема мультимедійних дослідницьких проєктів, які поєднують текст, зображення, звук і відео.

9. Наукова періодика України — https://journals.indexcopernicus.com/ Для пошуку українських фахових публікацій варто використовувати також каталог наукових періодичних видань Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: https://www.nbuv.gov.ua/ — зокрема розділи наукової періодики та електронних ресурсів.

10. Законодавство України — офіційний вебпортал Верховної Ради України — https://zakon.rada.gov.ua/ Офіційна база нормативно-правових актів для опрацювання законодавства про вищу освіту, наукову діяльність, інтелектуальну власність та академічну доброчесність.